

LOCUL ȘI ROLUL ORGANIZAȚIILOR NEGUVERNAMENTALE DIN SECTORUL ASOCIATIV ÎN REZOLVAREA PROBLEMELOR SOCIALE

Maria MĂLĂESCU*

Abstract: The NGOs and voluntary organizations are integrative part of the associative-philanthropy sector. The domain of this sector is very large within the society, being extended to all activity areas of individuals' life, so that we can say that it is absolutely necessary and indispensable for life and the wellness of the entire society. Supporting and encouraging NGOs' activity in the associative sector would increase its strength and utility; it would discover and make viable new levers of social intervention in the fight against poverty. The present paper tries to open a debate about the activity of NGO sector and its place in finding solutions to the present social problems.

Keywords: social issue, vulnerability, NGOs, voluntary work.

Multitudinea de probleme sociale actuale nu mai pot fi rezolvate numai de către stat și din acest motiv, în paralel sau în cooperare, serviciile nonguvernamentale acționează în cadrul pieței serviciilor sociale în vederea rezolvării sau, cel puțin, a contracarării efectelor lor într-o anumită măsură. În sprijinul acestora trebuie să vină înclinația societății de a fi o *societate activă, coezivă social și creatoare de oportunități pentru toți*¹, sprijinită de legislația din domeniu, viziunea guvernului, promptitudinea cetățenilor de a activa în cadrul organizațiilor de voluntari sau în cadrul organizațiilor neguvernamentale, existența sau nu a mijloacelor financiare, experiența în domeniu, dispoziția de a coopera printr-un parteneriat public-privat.

De-a lungul timpului s-au distins trei modele de parteneriat public privat²:

– cel social-democrat (sau scandinav în care statul este principalul furnizor de servicii sociale),

– cel liberal (anglo-saxon în care statul găsește cele mai bune soluții în oferta de servicii sociale pentru cetățeni și contractează serviciile sociale

---

* Doctorand, Universitatea „Ovidius”, Facultatea de Teologie, Constanța. E-mail: maica.maria@yahoo.com

¹ Elena Zamfir (et alii), *Surse ale excluziunii sociale*, „Revista de asistență socială”, nr. 2-3, București, 2004, p. 51.

² Mihaela Lambru, *Premise pentru dezvoltarea pieței de servicii sociale în România. Elemente de reformă legislativă și instituțională*, „Revista de asistență socială” nr. 4-2007, p. 48-49.

diverselor organizații nonguvernamentale în raport cu standardele de calitate și de performanță stabilite de sectorul neguvernamental respectiv)

– cel corporatist (continental din Germania, în care sectorul nonguvernamental este principalul furnizor de servicii sociale, statul oferind finanțarea pentru susținerea acestora).

Evoluția societății și ridicarea standardului de viață nu au putut reduce sărăcia din societate, ci doar au generat apariția unor noi instituții chemate să apere drepturile omului din punct de vedere social, politic, economic, cultural, să preîntâmpine și să soluționeze problemele legate de educație, sănătate, asistența socială a persoanelor vulnerabile, în vederea reducerii efectelor grave pentru societate și instalarea lor cum ar fi: devianța socială, delincvența, criminalitatea, prostituția, consumurile de droguri, sinuciderea, morbiditatea infantilă, creșterea demografică excesivă, conflicte de muncă, revolte muncitorești, tensiuni interetnice, dezorganizarea familiei, etc.

Studierea problemelor sociale a stat la originea multor lucrări din domeniu, mai ales în secolul al XIX-lea dezvoltându-se astfel latura umanistă a sociologiei, analizându-se disfuncțiile societății industriale, atunci în curs de dezvoltare. „Dividendele dezvoltării și câștigurile luptelor sociale au îngăduit transformarea în profunzime a condiției proletariatului din epocă”³ un timp de treizeci de ani (1945-1975, perioada glorioasă a statului providență).

Mai târziu începe să crească numărul de șomeri și își fac apariția formele noi de pauperitate, care au surprins prin nouitatea lor deoarece nu făceau trimitere la problemele sociale din trecut, ci însemnau „o nouă problemă socială”, o incapacitate a statului, „o *inadaptare a fostelor metode de gestionare a socialului*” la noile probleme și deci începerea perioadei de criză a statului providență.

Problema socială este definită ca fiind „o situație apărută în dinamica unui sistem social, ce afectează negativ funcționarea sa și necesită intervenția pentru corectarea, eliminarea sa”⁴. R.K. Merton definește problema socială ca fiind „o *discrepanță semnificativă între normele sociale și realitatea socială de fapt*” (R.K. Merton, R.A. Nisbet, *Contemporary Social Problems*, 1961). În anul 1971, H.A. Hornstein și B. Bunker în *Social Intervention*, definesc problemele sociale ca fiind *proces, structuri sociale pentru care nu există în societate mijloace eficiente de control*.

Se pot observa trei etape în declinul statului providență, începând din 1970 până în prezent, fiecare cu câte o paletă nouă de probleme sociale, cu specificitatea și cu nouitatea sa, caracteristică perioadei traversate⁵:

1. Criza financiară – declanșată după 1970, când au început să crească cheltuielile sociale și cele pentru sănătate mult mai mult decât încasările, ceea ce a determinat o creștere forțată a impozitelor și a cotizațiilor sociale.

---

³ Pierre Rosanvallon, *Noua problemă socială*, Iași Editura Institutului European, Iași, 1998, p. 19.

⁴ Cătălin Zamfir, Lazăr Vlăsceanu, *Dicționar de sociologie*, București, Editura Babel, 1993, p. 453-454.

⁵ Rosanvallon, Pierre, *op.cit.*, p. 20.

2. Criza ideologică – corespunde anilor 1980 când apare îndoiala că statul providență ar putea rezolva mulțimea problemelor sociale, se dezvoltă mecanismul birocrăției ce tulbură *perceperea finalităților și antrenează o criză a legitimității*.

3. Criza filozofică – care abia începe și se percepe printr-o nevoie de *refundamentare intelectuală și morală a statului providență* ca fiind esența fundamentală de a supraviețui a statului providență. Acum apar două probleme stringente: *dezagregarea principiilor de organizare ale solidarității și eșecul concepției tradiționale despre drepturile sociale, de a oferi un cadru satisfăcător de abordare a celor excluși*.

Dacă ar fi să enumerăm, putem identifica cauzele apariției problemelor sociale⁶:

- a) dezorganizarea socială, criză, schimbare sau dezvoltare;
- b) devianța personală a unui număr de indivizi față de proporția normală prezentă într-o societate;
- c) inexistența în societate de mijloace eficiente de control sau care depășesc aceste mijloace față de anumite procese, situații sau structuri sociale;
- d) existența unor valori conflictuale în societățile contemporane, imanente și indezirabile, care obțin adeziunea unei mase mari de oameni, creându-se astfel prima fază a unui eventual conflict social direct.

Fiecare societate se confruntă cu un anumit tip de probleme sociale deoarece prin noutatea lor au surprins societatea nepregătită de a face față unei serii întregi de efecte negative care afectează populația vulnerabilă pe o arie geografică mai mult sau mai puțin întinsă.

Printre probleme sociale specifice secolul al XIX-lea am putea enumera: marile inegalități economice și sociale, sărăcia, criminalitatea, creșterea demografică prin politici agresive pro-natalitate, revoltele muncitorești, morbiditatea infantilă etc.

În perioada comunistă, cu toate că acest lucru nu era recunoscut, populația se confrunta cu altfel de probleme sociale ca: deprivare de drepturi publice, deposedare forțată de avere, îngrădirea dreptului la opinie personală, îngrădirea libertății personale, degradarea calității unor produse și servicii, restrângerea forțată de la accesul la unele produse și servicii, imposibilitatea de a beneficia de servicii de asistență socială prin desființarea lor.

În perioada de tranziție criza economică atrage după sine o inevitabilă criză socială cu impact inerent negativ asupra vieții sociale: probleme de ordin social, moral, cultural și economic în majoritatea domeniilor. Le putem enumera pe scurt:

a) În învățământ, pe de o parte, insuficienta finanțare a afectat negativ calitatea, tinerii nefiind educați profesional pentru a face față într-o societate democrată și activă, performanțele școlare sunt în general scăzute (cu participare mai mult formală și chiar cu multe cazuri de abandon școlar), iar pe altă parte un număr mare de tineri au absolvit cursurile învățământului superior și nu găsesc un loc de muncă corespunzător pregătirii.

b) În domeniul sănătății, o mare parte a populației este incapabilă de a beneficia, fără susținerea de către stat, de serviciile de sănătate (familiile sărace

---

⁶ Cătălin Zamfir, Lazăr Vlăsceanu, *op.cit.*, p. 453-454.

sau cu mulți copii, rromii, șomerii, persoanele din zonele rurale izolate, cele fără serviciu, cele neangajate legal cu carte de muncă sau fără locuință) și din această cauză aceste servicii sunt nesatisfăcătoare din punct de vedere al calității, promptitudinii, razei de distribuție.

c) Piața muncii este afectată prin scăderea numărului locurilor de muncă, ceea ce a generat o creștere bruscă a șomerilor, munca la negru neplătită corect sau ocuparea unui loc de muncă necorespunzător cu pregătirea profesională. Situația aceasta a favorizat apariția unei discordanțe dintre sfera persoanelor active și cea a pensionarilor susținuți din cotizațiile celor înscrși în câmpul muncii.

d) Locuințele – sunt în general supraaglomerate din cauza costurilor lor foarte mari în comparație cu venitul mediu al indivizilor, ceea ce implică condiții proaste de locuit și existența unor persoane fără adăpost care nu-și pot nici măcar închiria o locuință.

e) În zonele cu grad sever de subdezvoltare din mediul rural și cu un relief greu accesibil este redusă posibilitatea de a avea un loc de muncă, de a frecventa o instituție de învățământ, de a beneficia de servicii de sănătate, de a avea acces la diverse bunuri și servicii și deci imposibilitatea de a obține resursele necesare unui trai decent ceea ce le condamnă la un nivel scăzut al calității vieții, la sărăcie.

f) Viața socială – se confruntă de asemenea cu probleme sociale precum: creșterea consumului de droguri, apariția unor formele noi de violență (civilă, organizată, terorismul), copii aflați în familii substitutive, persoane cu diferite dizabilități, traficul de ființe umane, minoritatea rromă, copiii străzii, delincvență începând de la o vârstă fragedă. La toate acestea se adaugă și existența fenomenului de dezorganizare socială și de aici bineînțeles, inexistența unui suport social inadecvat și subfinanțat.

g) Fenomenul de îmbătrânire a populației –este un efect al fenomenului de prăbușire a natalității și a scăderii fertilității ce a redus considerabil numărul nașterilor cu prognoze negative asupra dezvoltării în viitor (ex. creșterea numărului de pensionari față de cel al persoanelor active, al numărului de persoane ce vor avea nevoie de susținere medicală etc.).

h) Plecările la lucru în străinătate – care denotă o conștientizare a populației a diferențelor dintre indivizi și grupuri și neîncrederea în imaginea asiguratorie a solidarității (ex. excluderea de pe piața muncii a unui număr mare al populației ce accentuează separarea, diferența dintre remunerare și integrare socială etc.).

i) Familia – la nivel de familie acționează o serie de factori combinați, subzistând relațiile de concubinaj, familii întregite, familii numeroase, familii monoparentale, familii dezorganizate, familii scindate datorită locului de muncă foarte îndepărtat față de locul de reședință stabilă.

Putem spune că problema socială este înțeleasă ca fiind un rezultat negativ al proceselor de dezorganizare socială, criză, schimbare sau dezvoltare, care aduce o amenințare unui anume segment al populației, făcându-l vulnerabil în sensul propriu al cuvântului (din fr. vulnerable, lat. vulnerabilis, termenul este

explicat, de la sine, cu ajutorul sinonimelor: expus, slab, susceptibil, lipsit de apărare, în pericol, neajutorat, dependent, „care poate fi rănit, care poate fi atacat ușor, care are părți slabe, defectuase, criticabile”⁷.

Formularea unei probleme sociale presupune⁸: identificarea problemei sociale (fenomenul/ procesul cu efecte negative sau oportunitățile de dezvoltare), diagnoza naturii problemei sociale, determinarea magnitudinii ei, identificarea soluțiilor și evaluarea lor (pentru a alege o soluție sau un pachet de soluții), voința colectivă de a acționa în vederea soluționării acesteia sau abandonarea voinței de a întreprinde o acțiune în acest sens.

Problemele sociale pot apărea *la nivel de individ* (boala, analfabetismul, violența, etc.), *la nivel de societate* (sărăcie, corupție, subdezvoltare economică și chiar culturală ca în cazul romilor, inegalități economice și sociale, violență civilă sau organizată, terorism etc.) sau chiar *la nivel de mediu* (zone greu accesibile din cauza reliefului, catastrofe naturale, etc.).

Din punct de vedere genetic problemele sociale pot fi:

a) funcționale – apar în virtutea funcționării evolutive a unui sistem (ex. problema socială a locuințelor generată de exodul de forță de muncă într-o perioadă de industrializare intensivă).

b) structurale – apar datorită evoluției unei structuri, forme, configurații sociale determinate (ex. declinul modelului familial de fertilitate înaltă).

c) accidentale – apar datorită dezastrelor economice (ex. șomajul în perioada de criză), sau naturale (ex. epidemii, foamete etc).

Nivelul pe care îl poate avea la un moment dat o problemă socială este prezentat în tabelul următor:⁹

Nivelul problemei sociale	Caracteristici
Potențială	Are toate caracteristicile unei probleme sociale, dar nu este formulată de către colectivitate ca o problemă. Nu este prezentă la nivelul conștiinței colective ca o problemă socială, dar în anumite condiții poate fi asumată conștient ca problemă.
Latentă	Este considerată de către colectivitate ca o problemă, dar asociată cu o atitudine pasivă: resemnare, frustrare, anxietate.
Manifestă	Problema socială, considerată de către colectivitate ca problemă este asociată cu o atitudine activă: voința de a acționa
Centrală	O stare a problemei sociale manifestate care este considerată a avea prioritate pentru a mobiliza atenția și a canaliza resursele disponibile.

⁷ *Dicționarul explicativ al limbii române*, București, Editura Univers Enciclopedic Gold, 2009, p. 1209.

⁸ Cătălin Zamfir, Laura Stoica, *O nouă provocare: dezvoltarea socială*, Editura Polirom, Iași, 2006, p. 17.

⁹ *Ibidem*, p. 19

*Mecanismele noi de soluționare a problemelor sociale*¹⁰: reabilitarea obiectivelor infrastructurii sociale a comunităților; dezvoltarea capacităților organizatorice și antrenarea comunităților și a O.N.G.-urilor locale în identificarea, pregătirea și implementarea micro-proiectelor; susținerea programelor educaționale și de ocrotire a sănătății; consolidarea organelor administrative publice locale și asistența lor în finanțarea și menținerea obiectivelor socioculturale; crearea locurilor de muncă temporare; susținerea și încurajarea activității organizațiilor neguvernamentale din sectorul asociativ.

Intervenția socială se realizează conform principiului subsidiarității, ce contribuie la luarea deciziilor cât mai aproape posibil de cetățeni, în baza căruia atenția este îndreptată în primul rând asupra persoanelor aflate într-o situație critică, responsabilitate ce revine întâi celor apropiați acestora (familia, vecinii, prietenii, etc.), apoi este atribuită comunității și în ultimul rând statului. Rațiunea ar fi că statul nu poate prelua întreaga povară de asistare a acelor persoane aflate în nevoi și din această cauză se încredințează colectivității responsabilități sporite. Astfel se urmărește retragerea statului, total sau parțial de la furnizarea de servicii sociale, făcând loc de acțiune organizațiilor din sectorul asociativ.

Totodată se creează condiții de parteneriat al sectorului privat cu cel guvernamental (instituții legislative, educative, de sănătate, de securitate a persoanei, primării, etc.)

Conform unor analize realizate în anul 1999 de către Fundația pentru Dezvoltarea Societății Civile (F.D.S.C.), reiese că organizațiile din sectorul asociativ activează în diverse domenii de activitate cum ar fi:

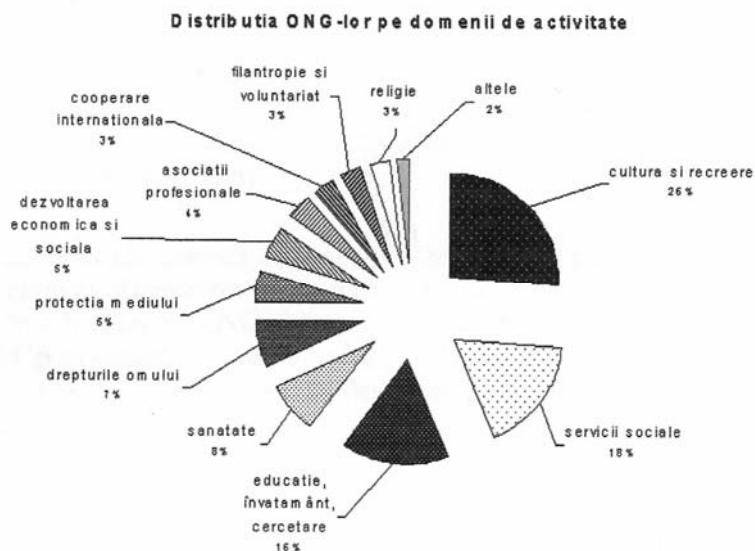

Fig. Nr.3 – Distribuția ONG-ilor pe domenii de activitate. Sursa FDSC – 1999

¹⁰ Nicolae Sali, Mihail Lașcu, *Sectorul neguvernamental din Republica Moldova. Studiu național*, Chișinău, 2002, p. 22

Rolul sectorului asociativ de reglare economică și socială

Evoluția societății moderne a atras după sine diversificarea nevoilor la care statul trebuie să răspundă, dar și creșterea lor în volum. Intensificarea acestor răspunderii, a împins în prezent statul pe o poziție vulnerabilă – se vorbește de pericolul crizei economice, de stagnare economică și efectele negative ce se răsfrâng de aici și afectează populația. Ieșirea din acest impas impune o înnoire a analizelor ce trebuie focalizate pe consecințele sociale legate de epuizarea unui anumit tip de reglare economică, pe raporturile deosebite ce trebuie construite între economie și societate. O cale de ieșire din criză și din starea de vulnerabilitate, pe lângă altele, este cea a restrângerii responsabilității statului de la furnizarea și finanțarea serviciilor sociale prin dezvoltarea sectorului asociativ și în special al activității de voluntariat și de sponsorizare.

În America și statele U.E., spre exemplu, s-a început prin diminuarea rolului marilor industrii, acestea fiind fărâmițate și trecute în rândul comerțului dezvoltând în schimbul lor serviciile neguvernamentale care în ultimul timp a cunoscut o puternică expansiune și diversificare. De asemenea „revoluția globală a asociativității” (L. M. Salamon, 1994), a favorizat dezvoltarea celui de al treilea sector al vieții sociale, sectorul asociativ.

În prezent, în întreaga lume există trei sectoare economice: sectorul privat, sectorul public și sectorul asociativ, precum și tendința de extindere a funcționalității sectorului asociativ până când acesta va ajunge la stadiul de a concura și apoi de a anihila, de a înlocui, sectorul public astfel încât nu vor mai exista decât două sectoare: sectorul privat și sectorul asociativ.

Sectorul asociativ este parte a societății civile, fiind situat între sectorul privat și cel public, între sectorul ce reprezintă interesele statului sau a lumii guvernamentale și interesele patronilor sau a lumii afacerilor, fără a se trasa însă o graniță strictă, inviolabilă și din această cauză sectorului asociativ i se atribuie, cu preponderență, mai multe denumiri.

Sectorul asociativ este sectorul în care „în mod tradițional” acționau organizațiile filantropice, de caritate și de voluntari, din care astăzi fac parte organizațiile nonguvernamentale. Astfel existența acestui sector pare a fi de când lumea și se manifestă în mod organizat deodată cu apariția creștinismului. El s-a manifestat la început prin desfășurarea activității filantropice sau de caritate din cadrul bisericii creștine și mult timp s-a rezumat doar la activitatea acesteia, fiind considerată a fi o activitate specific eclezială sau o manifestare a religiozității, proprie fiecărei persoane. Încetul cu încetul s-a transformat într-o calitate morală, o datorie civică, a devenit o virtute și un teren speculat în cadrul campaniilor electorale căpătând astfel o importanță din ce în ce mai mare.

Scurt istoric al activității sectorului asociativ în România.

Din lucrarea profesorului dr. Emilian Popescu intitulată „Inscripțiile din sec. IV-XII descoperite în România”, Editura Academiei R.S.R. București, 1976, nu găsim date elocvente despre existența activității filantropice desfășurată în cadru instituțional înainte de constituirea Statelor Feudale Românești și

organizarea bisericii. Aflăm că Voievodul Dan (1383-1386) și Mircea cel Bătrân (1386-1418) fac donații importante mănăstirii Vodița și supușilor pentru ca „toți câți veneau la pragul bisericii să primească un mic ajutor” în alimente sau încălțăminte.

Știind totuși că dragostea față de aproapele nostru a existat de la începutul creștinismului putem afirma totuși că urmând exemplul primilor creștini, activitatea filantropică a existat și pe teritoriul României încă din cele mai vechi timpuri dar la scară redusă, de la un individ la altul și fragmentat în diferite comunități și cantități nesemnificative, în măsura posibilităților acelor vremuri. În literatură găsim un adevărat îndreptar despre filantropie în „Învățăturile domnitorului Neagoe Basarab (1512-1521) către fiul său Teodosie”. Fiul era îndemnat să miluiască pe săraci deoarece, se spune că tot ceea ce el posedă provine de la ei.

Activitatea socială în România a avut un puternic caracter religios. În sec. al XIII-lea au fost organizate, pe lângă diferite mănăstiri așa-zisele „bolnițe” (azile pentru bolnavi, săraci, invalizi și bătrâni).¹¹ Exista o tradiție printre domnitorii români de a construi biserici și mănăstiri după fiecare război câștigat în semn de recunoștință și mulțumire aduse lui Dumnezeu că i-a ajutat să-i biruiască pe dușmani.

România a fost una din primele țări din Europa care a elaborat un sistem de securitate socială prin acordarea de ajutoare orfanilor, săracilor, văduvelor, bolnavilor, și a înființat organizații publice și private cu caracter de ocrotire socială specializată.¹²

Între 1920-1929, s-a înregistrat cel mai mare număr de instituții de caritate înființate din inițiativă particulară a României moderne deoarece cadrul legal facilita inițiativa privată și implicit dezvoltarea sectorului nonprofit.

După primul război mondial, problemele sociale s-au intensificat datorită distrugerilor pe care războiul le-a provocat. Numărul copiilor orfani, a oame-nilor săraci și bolnavi a crescut îngrijorător. A apărut un număr mare de cerșetori și vagabonzi, aproximativ 13.000 persoane, care au invadat străzile, amenințau ordinea și securitatea populației. Se simțea acut nevoia de ocrotire a acestor persoane în întreaga țară printr-o acțiune dirijată. Profesorul N. Minovici s-a îngrijit de rezolvarea acestei grave probleme sociale. Au fost luate măsuri în sensul combaterii acestui fenomen prin încadrarea în muncă a celor fără de nici o ocupație la ferma agricolă, la crescătoria de păsări de la Băneasa sau în diversele ateliere organizate în acest scop. Cei bolnavi au fost duși la tratament iar invalizii au fost internați în cămine speciale.

În anul 1936 s-a făcut primul recensământ al unităților din domeniul protecției sociale. Astfel au fost identificate un număr de 521 de unități dintre care 50 de unități aparțineau statului, iar 471 erau asociații particulare,

---

¹¹ Florica Mănoiu, Viorica Epureanu, *Asistența socială în România*, București, Editura ALL, 1996, p. 5.

¹² Elena Zamfir, Cătălin Zamfir, *Politici sociale – România în context european*, București, Editura Alternative, 1995, p. 64.

caracterizate prin faptul că aveau o capacitate foarte mică, de 4-5 persoane. În perioada 1940-1944, în România, funcționau un număr de 37 asociații de binefacere. În statutul de funcționare a acestor organizații de binefacere acordat de Ministerul Sănătății și Ocrotirii Sociale, erau prevăzute atribuții ca: ocrotirea mamei și a copiilor, asistența familiilor dependente, asistarea fetelor și a copiilor părăsiți și plasarea lor la doici și mame crescătoare, îngrijirea sănătății, asistarea persoanelor surdomute și nevăzătoare, asistarea invalizilor, orfanilor și a văduvelor de război, combaterea bolilor sociale, organizarea societăților de patronaj, educația socială a populației, organizarea învățământului de ocrotire și asistență socială¹³.

În anul 1942 Comitetul Municipal București înființează Centrala Societăților de Binefacere pentru a întări colaborarea dintre Consiliul de patronaj și societățile de binefacere prin subvenționarea acestora și creșterea utilității lor în rândul populației. Fișele și rapoartele erau înaintate de Comitetul Municipal București și de societățile particulare la Biroul de Studii și Documente care era în legătură cu Fișierul Central al Institutului Central de Statistică și ținea evidența riguroasă a asistaților, prelucra datele statistice și coordona organizațiile din capitală unde care se găsea cel mai mare număr de asistați – peste trei mii de persoane.

Bugetul organizațiilor particulare de binefacere era subvenționat de stat cu până la 20% din totalul veniturilor realizate din mijloace proprii. Aceste organizații trebuiau să funcționeze exclusiv din fonduri proprii (subvenții, cotizații, donații ale membrilor proprii), fiindu-le interzise colectele în rândul populației. Pentru ajutorarea clienților prin oferirea de locuri de muncă și spre îmbunătățirea fondului bănesc al organizațiilor s-au înființat ateliere de lucru în vederea comercializării produselor obținute și a asigurării rețelei cu mobilierul, lenjeria și îmbrăcămintea pentru cei asistați, necesare bunei desfășurări a activității.

În anul 1969 rețeaua de asistență socială și activitatea organizațiilor nonguvernamentale aproape se desființează. Singurele instituții rămase viabile au fost: Asociația nevăzătorilor, Asociația surzilor și Casa de Ajutor Reciproc. Această stare de fapt ține până după revoluția din decembrie 1989 când prin H.G. nr. 962 din 11 august 1990 se restabilesc atribuțiile și modul de organizare a Ministerului Muncii și Protecției Sociale. După revoluția din 1989, în România s-a recăpătat libertatea de asociere. În același timp s-au asigurat și fonduri din străinătate pentru sectorul nonprofit. Mediul socio-politic a devenit favorabil activității O.N.G-urilor drept care numărul lor a crescut la nivel național dar cu discrepanțe mari în ceea ce privește distribuția și densitatea.

---

¹³ Râșcanu, Ruxandra, Psihologie medicală și asistență socială, Editura Știință și Tehnică, București, 1997, p.183

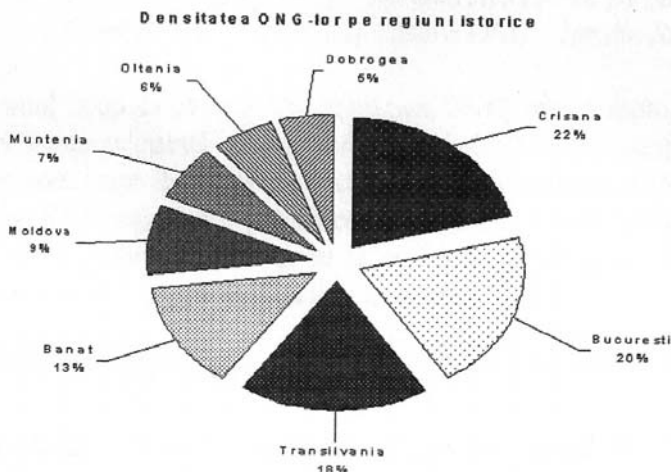

Fig. Nr. 2 – Densitatea ONG-urilor pe regiuni istorice, sursa FDSC, 1999

Clasificarea organizațiilor neguvernamentale

Sintagma „neguvernamental” face o primă deosebire între instituțiile de stat și cele publice. În anul 1945 Consiliul Economic și Social al O.N.U. definește organizațiile neguvernamentale ca fiind organizațiile care presupun o mobilitate a cetățenilor pentru diverse cauze sociale¹⁴

Dacă avem în vedere activitatea O.N.G.-urilor, ele pot fi clasificate astfel:

a) după modul cum primește și distribuie bunuri

– organizații receptor – distributive (se bazează exclusiv pe donații pe care le distribuie);

– organizații productiv – distributive (sunt cele care dispun de o oarecare dotare cu care speră să se regenereze continuu, după ce distribuie partea productivă destinată distribuirii și donațiile primite suplimentar;

– organizații clientelare (spitale, sanatorii, școli și universități, teatre, case de cultură, etc.).

b) după sistemul de distribuire a resurselor

– organizații comunitare (controlul final aparține comunității, celor care reprezintă liderii acesteia);

– organizații antreprenoriale (controlul final este intern, caz în care consiliul de conducere se auto perpetuează)¹⁵

Lester Salamon, specialist de frunte pe instrumente alternative de acțiune guvernamentală și pe sectorul non-profit, evidențiază pentru organizațiile neguvernamentale următoarele trăsături comune: au o prezență și o structură

¹⁴ Străinescu, Ioan, Managementul O.N.G., Editura didactică și pedagogică, R.A., 2007, p. 5

¹⁵ Vlăsceanu, Mihaela, Sectorul Non-Profit. Contexte, organizare, conducere, Editura Paideia, București, 1996, p. 8

instituțională, sunt independente de stat din punct de vedere instituțional (sunt private), nu distribuie profit pentru grupul de „proprietari”, se autoorganizează, folosesc voluntariatul.¹⁶

Indiferent de cum este denumit acest sector, el este constituit din organizații nonguvernamentale, nonprofit, fără scop lucrativ, de asistență socială, caritabile, asociative sau informale: asociații (etnice, filantropice, politice, de afaceri, etc.), fundații, federații, cluburi (sportive, de recreere, sociale, literare, istorice, etc.), societăți (artistice, literare, istorice, umaniste, etc.), școli, universități, centre de cercetare, unități de asistență socială, centre de dezvoltare comunitară (economice, sociale, culturale), spitale, muzee, parcuri, grădini botanice și zoologice, rezervații naturale, etc., cooperative de credit și case de economii, case de asigurări.

Diferența de la o organizație la alta pare a fi minimă dar în același timp este definitorie, este ceea ce le face să poată opera în afara limitelor stricte ale pieții și ale statului.

Cele mai importante trăsături care le deosebește și în același timp le oferă cartea de vizită ce-i prezintă fără prea multă publicitate în cadrul grupului în care-și desfășoară activitatea ar fi:

✓ Organizațiile nonguvernamentale sunt independente față de stat, fac parte din sfera societății civile, propun și experimentează soluții în vederea rezolvării problemelor societății.

✓ Organizațiile nonprofit au ca scop modificarea resurselor în vederea redistribuirii lor persoanei sau unui grup de persoane defavorizate și aflate în sărăcie.

✓ Organizațiile de voluntari, de ajutorare, de prestări servicii dezvoltă spiritul responsabilității cetățenilor de a se asocia și a se implica în viața societății;

✓ Organizațiile comunitare asociative combină tipologiile organizațiilor filantropice enumerate mai sus și conduc la o formă mai complexă, tinzând spre elaborarea unei strategii de sprijin ce poate fi un bun model pentru o nouă politică de stat în domeniul social.

Din tabelul de mai jos avem o situație a O.N.G.-urilor ce funcționează pe teritoriul României. De aici putem observa că printre cele mai numeroase se regăsesc asociațiile și fundațiile.

<i>Nr.Crt.</i>	<i>Tipul organizației</i>	<i>Numărul 20.01.2010</i>
1.	Asociații	44271
2.	Fundații	16785
3.	Federații	758
4.	Uniuni	633
5.	Neprecizate	213
6.	Total	62680

Tab. nr.1– Distribuția ONG – urilor pe domenii de activitate. Sursa FDSC

¹⁶ Lester M, Salamon, Helmut K, Anheier și asociații, Globalizarea sectorului nonprofit, Center for Civil Society studies, The Johns Hopkins University, 1998

Finanțarea O.N.G. – urilor

Specificul organizațiilor din sectorul asociativ este de a oferi bunuri și servicii sociale „în funcție de cererea de pe piață, baza legală și practică a donațiilor și sponsorizărilor, disponibilitatea de fonduri ale clientului și interesul său de a cumpăra serviciul oferit sau de modul de distribuire a serviciilor și a bunurilor de către organizația nonprofit.”¹⁷

Resursele financiare a acestora provin din baza patrimonială a organizației (clădiri, terenuri, diverse dotări – aparatură medicală, calculatoare, aparate electrotcasnice, mobilier, alte ustensile necesare pe care le folosesc în vederea desfășurării și extinderii activității), donații (obiecte, bani, produse), sponsorizări din partea sponsorilor interni sau din străinătate, venituri obținute din vânzarea unor bunuri și servicii (de sănătate, educație, protecție).

Varietatea acestora este uluitoare și provin dintr-o sursă pe care dacă organizațiile din sectorul asociativ nu ar solicita-o, aceasta ar rămâne neîntrebuintată, nevalorificată. Există un acord tacit între membrii societății ca atunci când sunt solicitați să participe, în mod voluntar, la sprijinirea activităților sociale răspund afirmativ cu conștiința că participă la împlinirea unui bine.

În ceea ce privește sursele de finanțare a sectorului nonprofit, se poate observa că în ultimii ani fondurile provin aproximativ 50% din finanțări externe așa cum reiese din lucrarea lui Dan Petrescu „Bilanțul Băncii Mondiale asupra O.N.G.–urilor din România” și din raportul doamnei Vera Dakova (coordonator al lucrării „O prezentare a sectorului neguvernamental: Consolidarea strategiei donatorilor”)

Barometrul Liderilor O.N.G. (FDSC, 2010), arată că în România organizațiile neguvernamentale obțin finanțare din cele mai diverse surse dar puține beneficiază de sprijinul autorităților locale după cum urmează în tabelul de mai jos:

Nr. Crt.	Principala sursă de venit o organizației nonguvernamentale	%
1.	Granturi, finanțări nerambursabile U.E.	18,6
2.	Fundații străine sau internaționale	13,9
3.	Cotizații ale membrilor	
4.	Direcționarea impozitului de 2% din partea populației	10,3
5.	Sponsorizări cu bani din partea companiilor	8,0
6.	Donații individuale	7,5
7.	Activități economice (de exemplu, servicii)	5,5
8.	Granturi, finanțări din partea autorităților publice românești	4,9
9.	Instituții guvernamentale străine sau internaționale (altele decât U.E.)	2,7
10.	Subvenții (legea 34 din 1998)	2,1
11.	Nu a obținut venituri	1,9
12.	Contracte de servicii cu autoritățile publice	1,6
13.	Sponsorizări în natură din partea companiilor	1,3
14.	Donații bani	0,7
15.	Fundații private românești	0,6

¹⁷ Vlăsceanu, Mihaela, Sectorul nonprofit, Editura Paideia, București, 1996, p. 33

16.	Donații în natură	0,4
17.	Altele (exemplu, donații prin SMS– telefonie mobilă)	2,1
18.	Refuzul acordării informației	0,2
19.	Nonrăspunsuri	7,3

Tabel nr. 3 – Sursa: Barometrul Liderilor ONG, FDSC, 2010

Amploarea voluntariatului

Activitatea de voluntariat a cunoscut din anul 1990 o evoluție ascendentă, în pofida faptului că la început încă mai era văzută ca fiind „munca patriotică” pe care cetățenii României trebuiau să o presteze în mod obligatoriu în perioada comunistă.

Voluntariatul este „activitatea de interes public desfășurată din proprie inițiativă de orice persoană fizică, în folosul altora, fără a primi o contraprestație materială. Activitatea de interes public este acțiunea desfășurată în domenii ca: asistența și serviciile sociale, protecția drepturilor omului, învățământ, sănătate, religie, filantropie, sport, social și cultural, etc.”¹⁸

Având la bază cercetarea Omnibus realizată de FDSC în 2010, putem observa:

– cele mai multe persoane preferă să facă donații decât să presteze muncă voluntară;

– procentul persoanelor cu experiență în voluntariat crește proporțional cu nivelul de educație;

– procentul persoanelor ce activează ca voluntari scade proporțional cu nivelul veniturilor personale, în general persoanele cu venituri mici sunt cele mai numeroase;

– persoanele între 30-40 de ani și peste 60 de ani preferă, optează pentru voluntariat în folosul bisericii sau al comunității.

Amploarea voluntariatului pe tipuri de acțiune derulată					
Nr. Crt.	Întrebare cu referire la activitatea desfășurată în cadrul O.N.G. în ultimul an	O dată pe an	De mai multe ori	Nu	Nu știu, nu răspund
1.	Ați făcut o donație la biserică	19,2%	33,0%	47,2%	0,6%
2.	Ați făcut o donație ca răspuns la un anunț umanitar făcut la ziar sau la TV.	7,6%	11,3%	78,7%	2,4%
3.	Ați făcut muncă voluntară pentru biserică sau comunitate	3,5%	15,1%	79,7%	1,8%
4.	Ați donat sânge	4,8%	6,8%	86,7%	1,8%
5.	Ați făcut o donație ca răspuns la un anunț umanitar făcut la ziar sau la TV. Pentru alte cauze	4,4%	6,4%	86,9%	2,3%
6.	Ați făcut o donație pentru O.N.G.	0,7%	3,0%	94,2%	2,2%

Tabel nr. 4 – Sursa: Cercetare de tip Omnibus, realizată de Mercury Research la comanda FDSC, 2010

¹⁸ Legea voluntariatului nr. 195 din 2001 care a fost revizuită la 30.07.2006, având în vedere O.G. nr. 58 din 2002, Legea nr. 629 din 2002, Legea nr. 339 din 2006

Procentul cel mai mare de persoane care activează în cadrul organizațiilor de voluntariat în folosul bisericii sau al comunității se găsesc în zona Moldovei, în timp ce Bucureștiul se află la polul opus, urmat de Oltenia, Muntenia, Dobrogea. Rezultatul studiului asupra voluntariatului relevă faptul că bărbații preferă munca de voluntariat și o practică într-un procent mai mare decât femeile iar cei mai mulți o fac pentru biserică sau pentru organizațiile neguvernamentale.

Caracteristicile voluntarilor ce activează în cadrul O.N.G.– urilor			
Caracteristici cu privire la persoanele voluntare		Voluntariat pentru biserică	Voluntariat pentru O.N.G.
Sex	Masculin	23%	4%
	Feminin	15%	4%
Vârsta	18-29 ani	9%	4%
	30-44 ani	21%	5%
	45-59 ani	19%	5%
	60 ani și peste	24%	1%
Educație	Până la 8 clase	19%	1%
	Școală profesională sau 10 clase	25%	4%
	Liceu, postliceală	15%	5%
	Colegiu, facultate	15%	5%
Categorie socială	Directori de departament și întreprinzători particulari	19%	4%
	Funcționari cu studii superioare și personal calificat	15%	6%
	Muncitori calificați și funcționari cu pregătire medie	17%	3%
	Muncitori necalificați și funcționari cu studii medii	23%	3%
Venit pe gospodărie	Mic, sub 1120 RON pe lună	28%	3%
	Mediu 1121-1960 Ron pe lună	17%	6%
	Mare, peste 1960 Ron pe lună	15%	3%
Regiunea istorică	Transilvania, banat, Crișana, Maramureș	20%	4%
	Oltenia Muntenia, Dobrogea	14%	3%
	Moldova	28%	3%
	București	9%	6%
Total	Orașe peste 200K loc.	8%	3%
	Orașe 50-200K loc.	13%	5%
	Orașe sub 50K loc.	15%	4%
	Localități rurale	28%	4%
Total		19%	4%

Tabel nr. 5 – Sursa: Cercetare de tip Omnibus, realizată de Mercury Research la comanda FDSC, 2010

Dincolo de faptul că sectorul asociativ are în general o vizibilitate redusă atât în rândul populației cât și în cel al clasei politice, scoaterea lui în evidență,

în condițiile accentuării crizei economice, ar însemna o descoperire a unei posibilități de a face economie în buget și o sursă imediat apropiată, gratuită și la îndemâna comunităților locale.

Activitatea sectorului asociativ are adânc înfipte rădăcinile în istorie prin activitatea locașurilor de cult care sunt active de la începutul creștinismului și până în prezent. Acestea activează alături de organizațiile din sectorul neguvernamental, primele dintr-un sentiment religios, ultimele dintr-un sentiment civic. Ambele așteaptă sprijin din partea puterii clasei politice, o binemeritată recunoaștere, încredere prin punerea lor în valoare și susținere în sensul dezvoltării și perpetuării activității la nivele din ce în ce mai superioare.

Se poate spune că este timpul să trecem de la teorie la fapte, de la activitatea legislativă la cea managerială, de la retorică la voluntariat, de la excluziune socială la incluziune socială.